

جعفر پیشه فرد، مصطفی، ۱۳۴۰ -
فقه سیاسی نماز جمعه / مؤلف مصطفی جعفر پیشه
تهران - شورای سیاستگذاری ائمه جمعه / ۱۳۸۴ - ۳۵۲ ص

شابک: ۵-۸-۹۶۵۹۲-۹۶۴

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیپا.

کتابنامه به صورت زیرنویس

۱. نماز جمعه ۲. فقه تطبیقی

الف. شورای سیاستگذاری ائمه جمعه. ب. عنوان

۲۹۷/۳۵۳

۷۶۶ ج ۱۸۷/۵۱ BP

۳۰۱۰۵-۸۴م

کتابخانه ملی ایران

عنوان کتاب: بررسی فقه سیاسی نماز جمعه، نماز عیدین و استسقاء

ناشر: معاونت فرهنگی شورای سیاستگذاری ائمه جمعه

محقق: مصطفی جعفر پیشه

صفحه‌آرایی: مهدی ابوطالبی یزدی ۰۹۱۲۳۷۸۰۲۴۱

نوبت چاپ: اول ۱۳۸۴

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

آدرس: تهران: خیابان جمهوری اسلامی - خیابان شهید کشور دوست - شورای

سیاستگذاری ائمه جمعه سراسر کشور - معاونت فرهنگی

تلفن: ۶۶۴۴۱۲۰۹ داخلی ۱۴۷

شورای ماسکذارای ازبهر

بررسی فقه سیاسی نماز جمعه، نماز عیدین و استسقاء

معاونت فرهنگی

شورای سیاستگذاری ائمه جمعه

فهرست

www.ketab.ir

فهرست.....	۷
مقدمه.....	۱۵
فصل اول / مفاهیم و کلیات.....	۲۷
اشاره.....	۲۹
امر اول: فقه در لغت و اصطلاح.....	۲۹
امر دوم: سیاست در لغت و اصطلاح.....	۳۱
امر سوم: بیان مفهوم احکام فقهی - سیاسی یا فقه سیاسی.....	۳۳
امر چهارم: نماز جمعه و تاریخچه پیدایش آن.....	۳۵
امر پنجم: جایگاه ویژه شب و روز جمعه در معارف اسلامی.....	۴۹
۱- جمعه، سید ایام و روز عید برای مسلمانان.....	۵۰
۲- انجام اعمال و آداب ویژه در شب و روز جمعه.....	۵۱
۳- عبادات ویژه شب و روز جمعه.....	۵۲
امر ششم: اهمیت نماز جمعه در شریعت اسلامی.....	۵۴
امر هفتم: شیوه و روش پژوهش در نوشتار حاضر.....	۶۱
فصل دوم / بررسی شرایط فقهی - سیاسی نماز جمعه.....	۶۳
مقدمه.....	۶۵
شرط اول: جمعه و جماعت.....	۶۷
ادله شرطیت جماعت.....	۷۱
(۱) اجماع.....	۷۲
(۲) روایات.....	۷۳
(۳) سیره.....	۷۴
(۴) وجه تسمیه‌ی جمعه.....	۷۴

۷۴	۵) اصل اولی
۷۵	نتیجه‌گیری
۷۶	تفاوت جمعه و جماعت از جهت نیت
۷۷	نگاهی به جایگاه جماعت در شریعت اسلامی
۸۴	اقامه‌ی جمعه و جماعت و احکام روگردانی از آن
۹۰	فلسفه تشریع جماعت
۹۹	پارادکس جمعه و جماعت
۱۰۳	شاخصه مردم‌سالاری دینی
۱۰۷	شرط دوم: جمعه و تعداد شرکت‌کنندگان
۱۱۲	وجه تأیید نظریه‌ی خُمسه (پنج نفر)
۱۱۳	وجه تأیید نظریه‌ی سبعة (هفت نفر)
۱۱۶	تعداد شرکت‌کنندگان از بُعد سیاسی
۱۲۱	شرط سوم: نماز جمعه و رعایت فاصله
۱۲۲	تعدد جمعه در فقه اهل سنت
۱۲۵	تعدد جمعه و ملاک فاصله در فقه اهل بیت (ع)
۱۲۸	لزوم رعایت فاصله از بُعد سیاسی
۱۳۰	شرط چهارم: نماز جمعه و محل برگزاری آن
۱۳۶	شرط پنجم: نماز جمعه و لزوم تعدد خطبه
۱۴۳	بررسی تعدد خطبه از بُعد سیاسی
۱۴۴	شرط ششم: نماز جمعه و زمان برگزاری آن
۱۴۴	مطلب اول: وقت نماز جمعه
۱۴۴	الف) زمان اقامه نماز جمعه از جهت شروع
۱۴۷	ب) زمان اقامه نماز جمعه از جهت پایان
۱۴۸	مطلب دوم: وقت خطبه‌ی نماز جمعه
۱۵۰	بررسی وقت نماز جمعه از بُعد سیاسی

فصل سوم / بررسی شرایط فقهی - سیاسی امامت جمعه ۱۵۷

اشاره ۱۵۹

شرایط امامت جماعت در فقه فریقین ۱۶۰

شرایط امامت جمعه در دیدگاه فریقین ۱۶۳

گفتار اول: منصب امامت جمعه در فقه اهل سنت ۱۶۴

دیدگاه‌های فقهی منکر منصب امامت جمعه ۱۶۶

الف) مالکی‌ها ۱۶۶

ب) شافعی‌ها ۱۶۶

ج) حنبلی‌ها ۱۶۷

د) ظاهری‌ها ۱۶۹

دیدگاه‌های فقهی معتقد به منصب امامت جمعه ۱۷۰

الف) حنفی‌ها ۱۷۰

ب) اوزاعی ۱۷۳

ج) زیدیه ۱۷۴

گفتار دوم: منصب امامت جمعه در فقه اهل بیت (ع) ۱۷۵

مستندات منصب امامت جمعه در فقه اهل بیت ۱۷۹

۱- اجماع ۱۸۰

۲- سیره پیامبر اکرم (ص) ۱۸۰

۳- موثقه سماعه ۱۸۲

۴- واژه «امام» در روایات نماز جمعه ۱۸۳

۵- روایت فضل بن شاذان ۱۸۵

۶- مناجات صحیفه سجادیه ۱۸۹

نگاهی به مستندات نفی منصب امامت جمعه ۱۹۰

الف) آیه نماز جمعه از نگاه مخالفان منصب امامت جمعه ۱۹۰

پاسخ استدلال به اطلاق آیه نماز جمعه ۱۹۳

نتیجه‌گیری.....	۱۹۵
ب) عمومات روایی از نگاه مخالفان منصب امامت جمعه.....	۱۹۶
بررسی عمومات روایی.....	۱۹۸
گفتار سوم: منصب امامت جمعه در عصر غیبت.....	۲۰۰
دیدگاه اول: تعطیلی منصب امامت جمعه.....	۲۰۱
دیدگاه دوم: ثبوت اذن عام برای مردم.....	۲۰۱
بررسی صحیح زراره و مؤتقه عبدالملک.....	۲۰۵
دیدگاه سوم: ثبوت اذن خاص برای فقیهان شیعه.....	۲۰۶
گفتار چهارم: عدالت امام جمعه در فقه اهل سنت.....	۲۰۹
۱) فقه حنفی.....	۲۰۹
۲) فقه شافعی.....	۲۱۱
بررسی مستندات حنفیه و شافعیه.....	۲۱۲
۳) فقه مالکی.....	۲۱۴
۴) فقه حنبلی.....	۲۱۵
۵) فقه زیدیه و ظاهریه و خوارج.....	۲۱۸
گفتار پنجم: عدالت امام جمعه در فقه اهل بیت.....	۲۲۲
تأثیر و جایگاه عدالت در نظام فقهی - سیاسی اسلامی.....	۲۲۴
بررسی مفهوم عدالت در امامت جمعه و جماعت.....	۲۳۹
فصل چهارم / بررسی فقهی - سیاسی محتوای خطبه‌های نماز جمعه.....	۲۴۳
مقدمه.....	۲۴۵
گفتار اول: خطبه نماز جمعه و محتوای آن.....	۲۴۶
خطبه در لغت و اصطلاح.....	۲۴۶
الخطب والمخاطبه والتخاطب.....	۲۴۶
بررسی حقیقت شرعی داشتن خطبه.....	۲۴۷
خطبه و قصد قربت.....	۲۴۷

۲۴۸	بررسی محتوای خطبه
۲۴۸	الف) محتوای خطبه در فقه اهل سنت
۲۵۰	ب) محتوای خطبه در فقه اهل بیت
۲۵۱	واجبات خطبه در فقه اهل بیت
۲۵۱	۱- حمد و سپاس الهی
۲۵۹	۲- صلوات بر پیامبر و آل او (صلوات الله علیهم اجمعین)
۲۶۰	ذکر نام امامان معصوم(ع)
۲۶۱	بررسی لزوم ذکر صلوات از بعد سیاسی
۲۷۰	صلوات و افشای نفاق
۲۷۳	۳- سفارش به تقوا
۲۷۳	بررسی فقهی لزوم سفارش به تقوا
۲۷۵	بررسی لزوم سفارش به تقوا از بعد سیاسی
۲۸۲	۴- وجوب قرائت سوره ای کوتاه
۲۸۴	مستحبات محتوای خطبه - بر مبنای فقه اهل بیت(ع)
۲۹۲	گفتار دوم: شرایط خطبه نماز جمعه
۲۹۴	گفتار سوم: مستحبات حال خطبه
۲۹۹	بررسی شرایط و آداب خطبه جمعه از بعد سیاسی
۳۰۳	فصل پنجم / ابعاد فقهی - سیاسی نماز عیدین و استسقاء
۳۰۵	مقدمه
۳۰۷	گفتار اول: ابعاد فقهی - سیاسی نماز عیدین
۳۰۸	امر اول: حکم نماز عیدین و شرایط آن
۳۱۰	امر دوم: کیفیت انجام نماز عیدین
۳۱۵	امر سوم: قنوت نماز عید
۳۱۶	امر چهارم: خطبه‌های نماز عید و آداب آن
۳۲۱	امر پنجم: آمادگی برای اقامه نماز عید

- ۳۲۵..... امر ششم: تکبیرات مخصوص ایام عید
- ۳۲۸..... امر هفتم: چگونگی خروج امام و امت به سمت مصلى
- ۳۳۶..... گفتار دوم: ابعاد فقهی - سیاسی نماز استسقاء
- ۳۳۷..... امر اول: حکمت نماز استسقاء از بعد فقهی - سیاسی
- ۳۴۱..... امر دوم: پیشینه استسقاء و مشروعیت آن
- ۳۴۴..... امر سوم: کیفیت نماز استسقاء
- ۳۴۶..... امر چهارم: آداب و سنن نماز استسقاء
- ۳۴۸..... امر پنجم: ابعاد سیاسی - اجتماعی و فرهنگی نماز استسقاء

مقدمه

در این نخستین سالهای قرن بیست و یکم میلادی و اولین دهه آن که بشر به پیشرفت‌هایی مهم و حیرت‌آور و اعجاب‌انگیز در زمینه‌های فن‌آوری و تکنولوژی دست یافته است و با تسخیر هسته اتم و نشستن بر بام کره ماه و توسعه نرم‌افزاری و پدید آمدن شبکه‌های رسانه‌ای از قبیل اینترنت و ماهواره و غیره، با وجود این همه، فربهی در عرصه دانش و تسخیر جهان ماده، مع‌الاسف مشکلات فراوانی بشریت را نه تنها گرفتار دام خویش کرده، بلکه تهدیدی جدی در فرار وی قرار داده است.

از بیماری‌هایی نظیر ایدز تا مشکلات اجتماعی خطرناکی همچون اعتیاد و تزلزل نهاد خانواده و مشکلات مهم اقتصادی به ویژه جنگ فقر و غنا و روابط میان شمال و جنوب از این حیث، تا ظلم و بی‌عدالتی و ناامنی‌ها و جنگ‌ها و اپارتاید و تبعیض‌های مختلف و گوناگونی که در تمامی عرصه‌ها حتی در علم اندوزی و توسعه دانش شاهد هستیم. و ده‌ها مشکل خرد و کلان و ریز و درشت دیگر که اگر به شماره و سر فصل نویسی در آید، طوماری بلند را به خود اختصاص خواهد داد. اکنون با آن همه پیشرفت تکنولوژیک از یک سو و این همه گسترش مشکلات و آسیب‌های جهانی از سوی دیگر، این

﴿ ۱۸ ﴾ □ بررسی فقه سیاسی نماز، جمعه، نماز عیدین و استسقاء

مطلب کاملاً مبرهن و برای بشر تجربه شده است که صرف به چنگ آوردن فن‌آوری اطلاعات و پیشرفت دانش، برای انسان آرامش و آسایش و امنیت به ارمغان نمی‌آورد بلکه به موازات توسعه مادی و رفاه در زندگی، مشکلاتی جدید و پیچیده بر سر راه بشریت قرار گرفته است.

اینک با توجه به پیش فرض بالا، یک سؤال مطرح است که پاسخی دقیق و مبتنی بر واقعیت‌های اجتماعی را می‌طلبد این پرسش که آیا در فهرست طویل مشکلات و دردهای مزمن جهان بشریت، اگر بخواهیم اولویت بندی کنیم، در رأس همه مشکلات، چه عنوانی قرار خواهد گرفت؟ این کدامین درد، خطر یا غده سرطانی است که با شناسایی و معالجه آن، برق امید در چهره بشریت خواهد درخشید و امید به رسیدن به جهانی سراسر عاری از فقر و تبعیض و بی‌عدالتی و جهل و اعتیاد و انواع نابسامانی‌های ریز و درشت را در دل‌های میلیاردها انسان رنجور روشن خواهد کرد؟

آنچه به طور اجمال بر خاطر فاتر این جامعه می‌گذرد، در پاسخ از این پرسش می‌توان گفت: بحران عدالت و تقوی، معنویت و اخلاق و به تعبیر دیگر، بحران بی‌هویتی بشر، در رأس تمامی مشکلات انسان مدرن است. آنروزی که بشر متمدن غربی، سرمست از پیشرفت‌های مادی، خواست تا مسأله الوهیت و ماوراء طبیعت و جهان آخرت را، بر اثر غرور و جهالت نابجا، از صحنه زندگی طرد کند و آن را امری تاریخی بشمرد و علم و تکنولوژی را با شلاق خرافه جایگزین آن کند و با زور تبلیغات رسانه‌ای مردمان را وادار کند که خدا و جهان معنا را به فراموشی بسپارند، آغاز فروغ‌لغیدن در بحران‌های بزرگ معاصر شد.

امروز بزرگترین مشکل فراوی بشریت مسأله سکولاریزم و محرومیت

بشر از تعالیم انبیاء در عرصه حیات اجتماعی است. تمدن لیبرال دموکراسی مغرب زمین، با تلاش بی‌وقفه خویش برای محروم نگه داشتن بشر مدرن از منبع وحیانی و بهره‌برداری از آن در راه هدایت و رشد و تعالی انسان، در حقیقت بر جاهلیت نوینی استوار شده که سر در لاک خویش فرو برده است و نمی‌خواهد واقعیت را درک کند.

اگر جاهلیت اولی، گرفتار شرک و بت‌پرستی و دوری از مفاهیم بلند توحیدی بود و همین جاهلیت منشأ مشکلات آن عصر بود و با درخشش خورشید اسلام و طلوع پیامبر اکرم خاتم(ص) از درون آن جهان فرو رفته در منجلاب بدبختی، تمدن بزرگ و شکوهمند اسلامی سر برآورد و شعله کشید، امروزه نیز بشریت با گرفتار آمدن در چنگال جاهلیت جدید، از تنعم و بهره‌مندی از نور هدایت قرآن و آموزه‌های وحیانی اسلام محروم شده است.

امروزه به جای بت‌های «لات» و «عزی» و «هبل»، بت‌های عصر مدرن، چون سر خم کردن در برای عقل خودپنیاذ بشری و همچون پیشانی ساییدن در مقابل تکنولوژی و پیشرفت فن‌آوری، بشر را گرفتار جاهلیت کرده است و سرمایه‌داری مغرب زمین با تکیه بر مفاهیم و آموزه‌های مکتب لیبرال دموکراسی، چنان بر حمایت و دفاع از بت‌های جدید پافشاری می‌کند که اجازه فکر کردن و تأمل در برابر این دین جدید را به کسی نمی‌دهد. این استکبار جهانی و تراستها و کارتل‌های نفتی و سرمایه‌داران چند ملیتی هستند که نقش ابوسفیان و ابوجهل‌های جاهلیت جدید را بر عهده گرفته‌اند و با حمایت از آیین بت‌پرستی نوین و لیبرال دموکراسی و دفاع از بت‌های آن، در برابر گسترش نور توحید و شعاع وحی قرار گرفته‌اند و با توهماتي همچون سکولاریزاسیون و جبر تاریخی شمردن حرکت بشر به سمت مفاهیم عرفی و

دور شدن از مفاهیم دینی، به مقابله و جنگ در برابر مفاهیم معنوی و اخلاقی می‌پردازند و بر بقاء جاهلیت نوین اصرار می‌ورزند.

با پذیرش سکولاریزم و بحران عدالت و معنویت و اخلاق به عنوان شاخصه‌های جاهلیت نوین و منشأ شرور و مفساد برای دیگر بحران‌های عصر مدرن، نکته مهم بعدی آن است که این مشکل اصلی و اساسی اگر چه دامن تمامی ادیان الهی و توحیدی را گرفته است ولی با توجه به نواقص، انحرافات و تحریفاتی که دامن‌گیر سایر ادیان موجود است، تا آنجا که خود آن نواقص و تحریفات از علل گسترش سکولاریزم و دور شدن بشر از مفاهیم دینی بوده است. از این رو سایر ادیان توان مقاومت در برابر بت‌پرستی جدید را در خود نمی‌بینند و ده‌ها بلکه صدها سال است که دستان خود را در برابر الهه‌های نوین بالا برده‌اند.

ولی در این راستا اسلام به هیچ وجه قابل مقایسه با دیگر ادیان نیست. اسلام به عنوان دین اتم و اکمل و دین خاتم که ظرفیت عظیمی را در خود ذخیره کرده است و بر اساس نص صریح قرآن و متون متقن و معتبر روایی، داعیه رهبری جهانی دارد و با مقاومت در برابر شعارهای پر فریب لیبرال دموکراسی، برای رفع مشکلات بشریت و رسیدن انسان به مدینه فاضله‌ای عاری از تبعیض، ظلم، فقر، فساد و جهل برنامه و طرح دارد و به هیچ وجه حاضر به تسلیم در برابر خدایان نوین و پاسبانان تمدن جاهلی مدرن نمی‌باشد.

با توجه به نکته بالا، جاهلیت مدرن، در برابر تمدن اسلامی و عقاید و معیارها و موازین ارزش اسلام چه عکس‌العملی می‌تواند نشان دهد؟ پاسخ‌های متفاوتی از بعد فلسفی، کلامی، سیاسی، اقتصادی، جامعه‌شناختی و غیره

می‌توان حدس زد و یا در تجربه عینی از عکس‌العمل این تمدن مشاهده کرد. ولی آنچه در این مجال مناسب است به آن اشاره شود، پاسخ تمدن غرب از بعد معرفت‌شناختی و فلسفی است. هر کسی خود را به جای سردمداران و رهبران و تئوریسین‌های تمدن نوین جهان قرار دهد، به راحتی می‌تواند متوجه شود که یکی از بهترین راه‌ها برای فرود آمدن پرچم تمدن اسلامی و هزیمت آن، که بعنوان مؤثرترین و کم هزینه‌ترین و آسان‌ترین مسیر تلقی می‌شود، اگر چه از جهت زمانی، دیر بازده باشد، تلاش در جهت ایجاد رخنه در معارف و اصول محکم و ثابت اسلام، از طریق تحریف و انحراف در آنهاست. پروسه انحراف و تحریف اسلام، در صورت تحقق و پیدایش قرائت و برداشتی از اسلام، که در آن پذیرش و سر تعظیم فرود آوردن در مقابل تفرعن جاهلیت مدرن، از نتایج قطعی آن باشد، آن هدفی است که تمدن مدرن به دنبال آن است. این همان چیزی است که معمار کبیر انقلاب اسلامی از آن با نام اسلام آمریکایی، در برابر اسلام ناب محمدی (ص) یاد می‌کرد. چنین اسلامی که در واقع پوستین وارونه بر اندام اسلام پوشانیدن است، بهترین مسیر برای رقیب تمدن اسلام است و موجب می‌شود، اسلام از درون مضمحل گشته و در برابر تمدن الحادی نوین به راحتی فرو ریزد.

پروسه انحراف و ایجاد تحریف در عقاید و معارف اسلامی، را به راحتی تحت عناوینی همچون تعدد قرائت‌های دینی و هرمنوتیک، تکثرگرایی و پلورالیزم، قبض و بسط تئوریک شریعت و عناوین بسیار دیگر از این قبیل می‌توان مشاهده کرد. و در این میان طرح مباحث سکولاریزم و سکولاریزاسیون، به ویژه از بعد فلسفی و نظری بسیار اهمیت ویژه دارد.

طرح جدایی اسلام از امور سیاسی و اجتماعی به عنوان قرائتی جدید از

اسلام، که تمامی احکام سیاسی و اجتماعی اسلام و مباحث مهمی که در ابواب مختلف فقهی همچون قصاص، حدود، دیات، امر به معروف و نهی از منکر، جهاد و قضاء از مسلمات شناخته شده اسلام است و آیات بسیار زیادی که در جهت امور سیاسی و اجتماعی در قرآن مطرح است. به ویژه آنجا که سخن از جهاد و قتال با مشرکان و کافران مطرح شده است، و سیره‌ی که نبی اکرم اسلام (ص) در این جهت داشته‌اند که در مدینه حکومت اسلامی را پدید آورده و بنیان گذارده‌اند و احکام و حدود الهی را جاری کرده‌اند، حذف همه این امور از اسلام و سپس این مکتب‌رهای بخش را در یک حقیقت معنوی و قدسی خلاصه کردن، این آن چیزی است که تمدن جدید به دنبال آن است و طرح مباحث به ظاهر علمی و تئوریک در محافل روشنفکری و آکادمیک و مطبوعات، به ویژه دانشگاه‌ها برای هموار کردن پروسه سکولاریزم اسلامی و در جهت تثبیت این تفکر باطل، شاهراهی است که تئوریسین‌های غرب، با شتاب هر چه تمام و به زور قدرت رسانه‌ای و فن‌آوری اطلاعاتی خویش و با هزینه‌های هنگفت در این مسیر، برای آن برنامه‌ریزی کرده و با مهندسی و طراحی ماهرانه‌ای در جهت پیشروی آن تلاش می‌کنند.

جلوگیری از توسعه و گسترش اسلام اصیل و اسلام ناب محمدی (ص) به ویژه با تفکری که مذهب شیعه در باب امامت و ولایت و مهدویت و حکومت جهانی دارد، با تحریف اصل اسلام تحت عناوین تکثر در قرائت، و هجمه تبلیغی در جهت ایجاد این باور که سیر حرکت تاریخی مغرب زمین و مسیر جدایی آیین مسیحیت از سیاست و به تعبیر دیگر روند سکولاریزاسیون، تقدیر قطعی برای جمیع بشریت است و تمامی جوامع گیتی، از جمله جوامع شرقی و غربی محکوم به سیر در این مسیر و جریان سیل آسا

هستند. و القاء این که طوفان بنیان برافکن سکولاریزاسیون به گونه‌ای است که امکان هرگونه مبارزه بر خلاف آن را از جوامع می‌گیرد و این فرهنگ‌ها و تمدن‌ها هستند که در برابر فرهنگ و تمدن غربی، فرو خواهند ریخت، پروسه مهم فکری فلسفی کاخ نشینان تمدن غربی است.

اینجاست که می‌توان به این نتیجه رسید که سکولاریزم امروزه بزرگترین مشکل در مسیر اعتلای معنویت و عدالت و حل شدن بحران‌های لاینحل بشری و خاتمه یافتن ظلم و ستم گروهی اندک بر مجموعه کره زمین است.

سکولاریزم آنجا که از بعد فلسفی و معرفتی وارد عرصه می‌شود و شبهه افکنی می‌کند برای خارج کردن دین اسلام از عرصه سیاست و انحراف و تحریف آن، مقابله و مبارزه با تفکر سکولاریزم هم از همین بعد باید باشد. در برابر القاء شبهات مختلفی که مسیر سکولاریزم را هموار می‌کنند، رسالتی که بر دوش روشنفکران و عالمان و فرهیختگان اسلامی سنگینی می‌کند، علاوه بر پاسخگویی به آن شبهات، طرح نظریات و افکار نو در جهت اثبات ابعاد سیاسی اسلام است و یکی از این راه‌ها، گسترش در شناخت ابعاد فقه سیاسی است، که تاکنون کمتر به آن پرداخته شده است.

دانش پر ارزش و میراث محکم فقهی ما، اگر چه در ابعاد فردی عمق کافی و گسترش لازم را داشته است ولی هنوز وجود دارد عرصه‌هایی از فقه اسلامی که به ابعاد سیاسی و اجتماعی بپردازد، و اسلام و شریعت حقه، آن را بر اساس یک سازمان و نظام که قدرت اداره جامعه و مدیریت آن را در عصر مدرن دارد، مورد مطالعه و موشکافی عالمانه قرار دهد.

در همین راستا یکی از ابعاد فقه سیاسی اسلام، مطالعه و تأمل عالمانه

و فقیهانه در ابعاد سیاسی عبادات اسلامی است. بررسی این حقیقت که در معنوی‌ترین و قدسی‌ترین و عبادی‌ترین احکام خود، سیاسی است و در همانجایی که به رابطه انسان با معبود بی‌همتا و هستی بخش خود اختصاص دارد، احکام و دستورات خود را به گونه‌ای طراحی کرده است، که آمیخته با سیاست و اجتماع هست و هرگز به انسان مسلمان اجازه نمی‌دهد که به بهانه معنویت و عبادت و زهد و رهبانیت در گوشه‌ای بخزد و از سرنوشت خود و جامعه بی‌خبر باشد. این است که مطالعه و دقت در عبادات اسلامی سهمی به سزا در تحقق این امر مهم و مبارزه با نقشه طراحی شده توسط تمدن جاهلیت مدرن دارد.

از جمله عباداتی که در اسلام، ممزوج و آمیخته با ابعاد سیاسی است و جزء انفکاک ناپذیر آن به شمار می‌آید، نماز جمعه و نماز عید فطر و عید قربان و نماز استسقاء است. در این نوشتار برآنیم، که این بعد از این عبادات سه گانه را، به تحقیق و بررسی بنشینیم.

بر این اساس، این تألیف در پنج فصل تنظیم شده است.

فصل یک تا چهارم به بررسی فقهی سیاسی نماز جمعه می‌پردازد و فصل پنجم به بررسی فقهی - سیاسی نماز عیدین و نماز استسقاء اختصاص دارد.

• در فصل اول، مفاهیم و کلیات موردنظر در این رساله، همچون بررسی معنای لغوی و اصطلاح فقه و سیاست و تاریخچه نماز جمعه و غیره پرداخته است.

• فصل دوم شرایط فقهی - سیاسی، اقامه نماز جمعه را همچون جماعت، تعداد شرکت کنندگان، رعایت فاصله میان دو نماز جمعه و زمان برگزاری

آن بررسی می‌کند.

- فصل سوم به شرایط فقهی - سیاسی امامت نماز جمعه از جمله منصب بودن آن می‌پردازد.
- فصل چهارم در سه گفتار تنظیم شده است : گفتار اول، محتوای خطبه‌های نماز جمعه را بررسی می‌کند. گفتار دوم، به مستحبات خطبه پرداخته است. گفتار سوم، از شرایط خطبه نماز جمعه سخن می‌گوید.
- اما فصل پنجم تحت عنوان ابعاد فقهی - سیاسی نماز عیدین و نماز استسقاء در دو قسمت تنظیم گشته است. در قسمت اول بررسی نماز عیدین و در قسمت دوم بررسی نماز استسقاء را از این بُعد خواهیم دید.